

WWW.UIN.H
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.
У Београду 25 Маја 1875.

Број 19	Издаје четири пута у месецу.	За све српске крајеве стаје на год. 60 гр. или 6 фор. на по год, 30 гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1 фор. и 50 нов.	Год. II.
	Претплата се шаље уредништву. Уредништво је у богословији.		

ПИСМО.

Доктора Делингера професора из Минхена, послато грчком патријархату у Цариград, као позив на конференцију у Вон.

„Прошле године држане су биле конференције у Бону међу члановима православне цркве Русије и Грчке и Англиканске цркве, у тој цјељи, да се спреми и уравни пут, који би могао довести до јединства у главним догматима наше религије, — јединства, које би могло установити са обе стране признање црквеног братства и црквене заједнице. Богослови, који су заступали Германију на тим конференцијама, припадају оном делу католичке цркве, која не признаје Ватикански сабор и нове догмате непогрјешљивости и неограниченог поглаварства папског, што је сабор обнародовао и што је доказ, да православна црква цариградског патријархата *јесте права црква*, која је удржала апостолско наслеђство и која данас представља један део велике првобитне апостолске дружине. Што се тиче догматичких разлика, које би могле још понићи између ових немачких богослова и богослова грчке цркве истока, то мислимо да неће тешко бити наћи објашњења, која

би ове црквене гране задовољила и која би довела до успостављења оног црквеног јединства, које је прије за више од дванајест вјекова постојало. Дочим ми намјеравамо наше конференције опет одпочети у Бону около половине идућег Августа, сретни би били, кад би могли видети на тим конференцијама представнике и цариградског патријархата. А да не би путни трошкови од какове препрјеке били, неколико знатних Енглеза понудило се, да трошкове подмире. Унионистична комисија управља, дакле, овај званични позив својој у Исусу Христу браћи г.г. професорима богословије у Цариграду, изјављујући готовност да саобшти сва она извјестија, која би они желили имати.

У Минхену 18 Марта 1875.

Игњатије Делингер, у име комисије.

Г.г. професорима богословије православно-источне цркве у Цариграду.“

Патријархат цариградски одазвао се том позиву и одредио је за своје делегате на Бонским конференцијама следеће: Професора Килотеја Бријенија, професора Јована Анастасијаса и архимандрита Германа Григорас.

Писмо ово изнели су још пре неколико дана на јавност скоро сви наши јавни листови; но ми смо се у томе задржали с тога, што смо чекали да видимо, да ли ће се с таквим позивом обратити Делингер и нашем црквеном представнику, као и да ли ће се овај одазвати с пристанком одредити од стране наше цркве које лице на тај сабор. Па како смо сад с поуздане стране извештени, да је Делингер послао такав позив и нашој цркви и да је наш г. Митрополит изјавио готовност — одазвати се том позиву и оправити лице на тај сабор: то, предајући ово писмо јавности, радо бележимо тај пристанак цариградске, као и наше српске цркве, држећи утврдо, да ће овај братски састанак у Бону донети лепе користи, а можда и јединство између старо-католичких и источних хришћана.

Беседа у 4-ту недељу св. поста.¹⁾

Еже лице што можеш кротвати, сва воз-
можна крвјушемъ. (Мар. 9, 23.)

Вера има велику моћ и силу, о том уверава нас сам Исус Христос. Што каже Господ небесних сила, о чему проговара сама вечна истина, томе треба веровати. — Некакав човек из народа, који је око Христа сабран био, приђе ближе Христу и представи му, да има сина немог и глувог, ког су нечисти духови узели на своју руку, и каже, да је дошао тражити помоћи своме несрећном страдалнику. Кад је то говорио, у срцу његовом небеше вере, а уз то жалио се Спаситељу на његове ученике, што немогаше исцелити му сина. Тако је написано у данашњем Еванђељу: „Учитељу, доведох к теби сина свога, у коме је дух нем, и рекох ученицима твоим, да га истерају, и не могоше.“ На овакве речи осуо би се сваки други; молба беше ладна, уколико није загрејана вером; па према оваквом неверовању није уздржао гњева свога ни сам Спаситељ, који је пун божанствене кротости и доброте: „О роде неврјерни, рече Он, докле ћу с вама бити, докле ћу вас трпити?“ Прекоревши овако отца, би му жао сина, па да би помогао њему и његовој младости, заповеди извести га преда се. Тада пакосни дух пада на земљу пред Исусом и његовом науком, признаје своју немоћ у присуству Христа, и као покоран роб пузи по земљи пред оним, који све силе има у власти. Свему овом наочиглед отац страдалника још нема вере у свемогућство Христово, моли се, истина, ал се још није преломио; колеба се, хоће ли веровати или неће, па према томе и проговара свемогућем: „ако што можеш помози нам, смилуј се на нас.“ Спаситељ, по милости свога срца и по свемогућој власти својој, у мисли да исцели младића нашао је, да ће прече бити исцелити најпре оца од болести, која тиња у њему због неверовања, па зато га овако пита: „ако можеш веровати, све је могуће оном који верује.“ Но кад се овај, који до

¹⁾ Говорио у Саборно-београдској цркви Ј. Миловановић катихета.

тог часа није имао вере, заплака и сузама обли, проговоривши кроз плач: „вјерујем Господи, помози мојему невјерију“ : онда и свемогући Господ, по доброты својој, силом свога божанства, исцели младића. — Видите ли, браћо, како је неверовање оца обуставило исцелење сина! Видите ли како она сила, којој ништа није немогуће, уздржава своје дјејство онде, где вера није раскрчила пут! А чим је засинула вера у срцу оца, сместа је престало страдање сина. Што је пре тога било немогућно због неверовања, то је сад постало могућно и лако због вере.

Ал ће можда ко помислити, кад се у данашња времена тако ретко чуда догађају, то мора да је nestало у вери оне првашње снаге? Да човек у вери или вера у човеку може ослабити, то је истина; али њена божанствена сила и моћ свагда је једна и иста, у колико је и Христос један исти вазда и до века. Дар чудотворства зависи од Господа, од његове свете воље, и он га шаље преко изабраних својих онда, кад затреба, или да се утврде у вери они, кои се колебају у њој, или да пређу у веру неверници. За оне, кои право и хришћански верују, нису ни нуждна чудеса. — Но треба нам знати, да она чудна и божанствена сила вере свагда траје и нигда се несмањује; а то је она божанствена благодат, која се находи у срцу истинно верујућег; то је онај чудан појав, кад вера претвори грешнога човека у примерног и добродетног хришћанина, кад морално пропали син постане божи син и насљедник свију небеских блага. — Кад се дакле вером све слабости могу савладати, све страсти човекове природе упитомити, и кад нам она, тако рећи, отвара врата у блажена насеља вечнога живота, онда старајмо се браћо, да ојачамо ову спасоносну веру, и да је чувамо као најдрагоценије благо, јер она нас упознаје с Богом и његовом божанственом науком; она нас оспособљава за духовни живот; она нам да је моралну снагу, да се можемо одупрети свима искушењима овога земаљског живота, која на нас и наше

срце наилазе; она буди у нама љубав к ближњему, љубав к свему, што је племенито поштено и узвишено.

Кои је познат са историјом хришћанства првих векова, тај неможе одрицати вери хришћанској и њеној науци божанствену моћ и силу. Тамо ће радозналост човекова видети, где се за пуна три века потоком проливаше невина крв мученика, видеће многе патничке душе, где страдања своја запећачавају смрћу својом на крсту. Па шта мислите, драга браћо, дал се гонитељи прославише тим својим гонењима, да ли та њихова нечовечност спречи пут даљем ширењу хришћанства и вере Христове? Не, те баш муке, та њихова гонења дадоше вери хришћанској њену божанствену важност и силу. Хришћанство своим трплењем, својом готовошћу поднети и најгрозније муке за преузвишену веру Христову, возражава гонитељу своје: „мучите нас, распињите нас, али знајте, да је невино проливена крв хришћанска семе, из ког ће доцније васкрснути ново хришћанство, а тиме свечано гонитељу свом доказати да је њихова власничка моћ и сила слабачка наспрам њихове тврде вере у Спаса свога Исуса Христа. — Пођимо још и даље, скоро за 18 векова унапред, па ћемо се сустрети још са многим и многим јересима, расколима и лажним учитељима, кои веру и цркву узнемираваше и тешке им ране задаваше, па ћемо и ту видети, где хришћанство, озарено истинитим виделом Христове науке, торжествује над своим противницима и одржава победу.

Но о! шта да доказујемо благотворност вере хришћанске тако из далека, нашто да потрзамо историју минулих времена и тамо тражимо доказе, нашто морити намтење своје, испитивањем судбе толиких народа и држава, узроке њихова развића и падања, нашто велим тако далеко ићи? — Зауоставимо се у својој кући, на своме огњишту. Бацимо поглед наш на судбу народа нашег, па невидимо ли, да га вера хришћанска спасава и оживљава у најтежим данима његовога живота, као што га је вера и ујединила и до славе доведа.

Но, на жалост, ту исту веру, draga braćo moja, koja nam očuva ovo što danas imamo, koja nam najveću svetinu našu — narodnost i običaje naše nepovređeno predađe, tu veru, koja i danas pocepanu i neoslobođenu braću našu pod pritiskom tuđinstva snaži, tjeshi i podseća na sjajnije dane i lepšu budućnost, tu, velimo, veru vidimo, gde u današnje vreme pravoslavne srbske crkve po koji sin, zapojen duhom zapadnjaštva, u zaboravu na sva dobra, koja ona učini srbskom narodu, širom otvara usta i podiže glas na veru i crkvu, a time, sejući seme zle nauke svoje, okružava srca mladog srpskog narasta, ugušuje u njemu strah Boži, zapaja ga duhom neverija, ubija u njemu srpski duh i karakter; satire u njemu misao o svemu što je pošteno, plemenito i uzvišeno; uliva u njegovo mlado srce ravnodušnost prema najvećoj svetinji njegovoj i moralu, a time ga u propast bađa. Od ovakvih učitelja da nas i ceo Srpski narod Gospod Bog sačuva. Neđaimo se povesti za ovaako ne-xrišćanskim mislima. Ljubimo i poštuemo veru i crkvu našu, jer oni su neopходan uslov za sreću i spasenje, razviće i napredak svakog Srbina, naroda i države naše. Sетимо се оног догађаја из данашњег Еванђеља, где неверовање отца обустави за време исцелење сина, па ако би кадгод и јавио се у нама какав глас, који противоречи ма којем догмату наше вере, ми припадајмо Господу овим речма: „верујем Господи у тебе, помози мојему неверију.“ Ljubav naša prema njemu neka je tvrda i postojaća, da neodpadnemo od њега у њевоји, да га се неодречемо у злопачњи или у болести, да му небудемо неверни, и да нас непоколебају саблазни, каквих у свету има довољно. Будимо чврста стена, о коју ће се сва мудровања данашњег времена о вери и цркви разбити, молети се у исто време Богу о таквима са речма данашњег јеванђеља: „увероваће, Господи, и они, но ти буди милостив и помози њиховом неверију.“ Амин.

О одношаима српске цркве наспрам цркве цариградске од првих времена њенога бића, па до данас.

(НАСТАВАК).

2.

Период автокефалности српске цркве на правима оделите архијепископије.

(1219—1340 г.).

1.

Стефан Немања I, велики жупан и ревосни поборник српске цркве. — Време хиротонисања св. Савве и његови трудови у развикоу српске цркве као и њеног ослобођења испод зависности цариградске патријаршије. — Почетак независности српске цркве и уређење српске архијепископије. —

Пре него што почнемо преглед одношаја српске цркве наспрам цариградске патријаршије у овом другом периоду црквенске историје, морамо да површно опишемо велике и сјајне подвиге знаменитих мужава овога периода и најславнијих бораца православља, који су својим чувеним и славним делима обележили овај период у животу наше мајке — св. цркве.

На измаку прве половине XII столећа Стефан Немања беше великим жупаном *Расије*. Кад је ступио на престо, после смрти свога оца Теше, он завлада свима жупанијама српским, којима није владао његов отац. Но ипак, завладав свима српским жупанијама, он, за живота Мануила Комнена грчког императора, беше унеколико још зависан од грчке империје. Но пошто је Мануило умр'о (1180 г.) Стефан Немања не само да је подпуно ослободио своју државу и народ српски испод власти грчких царева, него је још и завладао многим пределима њихове царевине. Стефан Немања, утврдив своју политичку власт у целој Србији, намах објави срдачну своју жељу, која беше у томе, да се црквена дела у бољи ред

доведу, а нарочито да се у Србији прогласи *православље* и тиме прекрати и најмањи утицај римских првосвештеника у српским пределима. Тежњу и жељу своју наскоро је он и остварио; јер као врло вешт политик свога времена он, да примером и другим покаже, — први се одрече папе и његове науке и с највећом оданошћу и тврдим убеђењем пређе у наручја православно-источне цркве и на страну свога народа.¹⁾ Услед тако јаког расположења свог к православно-српској цркви, он непрестано жуђаше за њеним благостањем и труђаше се да је узвиси на степен независне јерархије. Убеђен великом побожношћу, да само чиста вера сагрева срца људска и спасава душу човекову, он је гонио све нечисте јереси и лажне учитеље²⁾; подизао је православне храмове и манастире и у њима постављао и проповеднике *истиног православља*. Стефан Немања беше узор побожности и добротинства и толико је добра допринео своме народу и српској цркви, да ми, ма колико се упињали, нисмо кадри изказати се, те да у томе правди и истини дамо задовољења. Осем тога није ни задатак нашег састава, да се бавимо оним, што се не односи на главно питање ове наше расправе. Ми ћемо се побринути да коју више рекнемо о радњи достојног и врсног прејемника на пољу *православља*, који је подпуно појмио жељу и намеру свога предходника.

Стефан Немања имао је три сина: Стефана, Вука и Растка. У побожног оца и синови беху побожни. Најмлађи син Растко, својим скромним понашањем, побожним и мирним својим животом, још у детињству обећаваше велику наду српској цркви и њеним верним и истиним синовима. И заиста,

¹⁾ Стефан Немања до овог времена — као што нам историја сведочи — био је син римске цркве.

²⁾ Раић, „Живот св. Савве“ II т. 338 стр. Христ. чтен. 1848 г. ст. 259. — Гласн. к. 6. стр. 103. — Мајков 215—216. **Свн скетин Сѣмонъ** зтврди православіе къ земли даламатіе дѣкинъ сѣрль (сѣрбљъ) и јереси потрѣни.

она се у нади својој није преварила; јер Раство чим је прву прилику уграбио, да своју заветну унутарну жељу оствари, одма то и учини. Жудећи посведневно за већим, добрим и побожним подвизима, он још у детињству посвети себе на служење Богу и цркви српској. — Ево шта о њему говори бѣига „Родослов“, која је нађена у Српској Лаври на Атонској гори у Хилендару: **Светыи Савва архіепископъ всеа Сербскіа и поморскіа земли, козлѣбикъ уединеное Монашеское житіе, остави родители и царство, сам же увѣжа ко святую Гору и тамш постриженъ: Таже всеа церковнымъ склщеничскіа чини ко радѣ прошедъ, на конецъ изволеніемъ царя греческаго Андроника и благословеніемъ всѣхъ четырехъ патріарховъ Вселенскихъ ко архіепископа Сербскаго поскащаетсѧ 1214 въ Константинополѣ¹).**

А у другом неком старом летопису находи се о св. Савви следеће;

„Повнегда Сербліи многіа земли освоиша оружіемъ, Говоръ собравше дѣховныи (Греки въ Цариградѣ) и благословеніемъ вселенскаго Константинополскаго патріарха Мануила, иже и хиротониса святаго Савву, и даде емъ власть Архіепископскую, и дарова крестъ и бѣвгеліе, жезлъ, и митрѣ и весь чинъ Архіерейскіи, и даде емъ самоклатіе Серблѣмъ поставлати Митрополити и епископи, и Крали вѣнчакати самъ и по немъ сѣщии ко вѣки. Єіе же бысть при Царѣ Греческомъ Алексіи Дѣкѣ, и Теоdorf Ласкарѣ лѣта миробытіа 6711, а Ѡ Хрїста 1203.“²)

(НАСТАВИТЕ СЕ).

П И С М О

Његовој Светости, патријарху србском, Прокопију Ивачковићу,
о „уређењу Богословије“

(СВРШЕТАК.)

У програму предмета за богословски завод сасвим је неуметна по мом мњењу: *рурална економија*. Свештенику није позив

¹) Гласник свезка 6, стр. 25.

²) Глас. св. 6. стр. 26. Овај летопис може бити сведочи, кад је св. Савва за архимандрита постављен, али никако неможемо допустити, да је тада св. Савва за архијерејскога посвећен.

— бити учитељем пољодјелства својих парохијанаца, који ће у том послу имати увјек више искуства, него богослов, који нити је имао времена ни довољних средстава, а у доста случајева ни воље да пољодјелство практично изучава. А теоретична познавања из таквог предмета не вриједе ни оног труда, којег су стали, не рачунајући губитка времена, које се је на нешто друго с већом користи употријебити могло. Сматрајући неумјесност руралне економије у програму предмета за богословски завод — за ствар и одвише очевидну, прекидам о том и спомињем мимогред, да је иста наука у новије доба избачена из програма руских семинарија, одкуда се још прије у наш рескрипт увукла бјеше.

Сувишан је *учитељски метод*. Желити је, да кандидати свештенства буду стављени у такав положај, у ком налазећи се неби морали за нужду обављати звања, за које немаду ни спреме ни воље. Осим тога и постојећи школски закони чине им одправљање учитељске дужности немогућим. Кад није ни умјестно, ни потребито, ни корисно предавати у богословском заводу све предмете препарандије, нема оправдана смисла ни то: задржавати један између многих.

Безкористна је наука — *омилитика*, дотим нема свога правога садржаја, већ га посуђује из других богословских наука, а сама показује тек правила, по којима треба распоредити посуђену грађу и како је треба изнијети пред публику. Ако је нетко познат са истинама хришћанске религије и увјерен у њима — а ни једно ни друго не даје омилитика — он ће, и незнајући правила омилитике, умјети предати својим слушаоцима исте истине; а бити врстним проповједником, зависи од природног дара, а не од познавања правила омилитике. Наука ова могла би се задржати код нас само у облику *историје црквеног проповједништва*, премда је у руским семинаријама сасвим избачена из програма предмета.

Установивши број предмета, који би се у богословском заводу имали предавати, треба се постарати, да се исти и на године згодно подјеле. Моје би мњење било ово: *да се за прве три године имаду сви предмети проћи, а за четврту годину сродни предмети састављају се у засебну групу. Сваки између ученика бира по једну такву групу и изучава је течајем године обширно и темељито под руководством дотичног професора. Корист од такога изучавања била би двоврстна, једна: што би тим начином лакше дошли до богослова — књижевника, јер није могуће не представити себи, да би многи између кандидата и из изишавши из школе, продужили,*

особито у повољним околностима, и надаље бавити се изабраном својом специјалношћу; друга корист била би та, што би у случају потребе имали спремљених за професуру људи.

Према томе требало би предавати:

У I години: Основно богословље, Историју философије, Увод у свето писмо, Историју старозавјетне цркве, Литургику, Грчки и Славенски језик.

У II години: Догматику, Увод у свето писмо, Историју новозав. цркве, Катихетику, Педагогику, Каноничко право, Грчки и Славенски језик.

У III год. Догматичко богосл. Нравствено, Екзегетику, Историју српске цркве, Пастирску, Грчки и Славенски језик, Дијететику, Педагогику.

У IV год. 1) група Св. Писмо с помоћним наукама, 2) Основно догматично и Нравствено, 3) Историја, 4) Пастирска катихетика, Каноника, Литургика, 5) Историја философије, Педагогика, Грчка и Славенска филологија.

За прве три године предмети се даду раздјелити на сатове тако, да на један разред на недељу неби дошло више од 20 сати т. ј. четири сата на дан.

За четврти разред требало би мање времена, пошто би дотичним ученицима било у дужности, да самостално под надзором и руковођењем дотичног професора раде.

Предавање свију избројених предмета допринело би то, да би разум кандидата свештенства био довољно наображен у својој струци. Али тога још није доста. Образовање то носити ће на себи карактер неподпуности и једностраности. Да тога не буде, треба образовати и други дио природе ученика, треба образовати и срце. Између осталих зато удесних предмета прво мјесто заузимају музика инструментална и вокална, која би се имала узети у програму као предмет обавезни, тим више, што је мањкање естетичног образовања недостатак, који се код нас силно опажа. Све вјештине човјечије могу и треба да служе вјери, а између свију музика најбоље располаже и буди у човјеку — *религиозне осјећаје*. Осим тога музика, као саставни дио богослужења, може чинити цркви најбоље услуге.

3.) И кад би у отворити се имајући завод ступили кандидати са прописаном квалификацијом, и кад би се програм учевних предмета попунио барем у онолико — у колико споменух — (а колико би се још споменути дало! —) напредак завода још неби био ујам-

чен. Успоред са избројеним увјетима ишту се још и — *ваљани професори*, који су за сам завод исто оно, што је завод за цркву. Овђе је, рекао бих, понајвећа тешкоћа.

Прије свега — означени у рескрипту број професора није довољан за онакво дјеловање, какво се желити може и мора. За његову могуће, до душе, сви наведени предмети подјелити међу петорицом: но у том случају бити ће дотичници превећ обтерећени, што ће по завод и по саме професоре од големе штете бити. Неки предмети по својој огромности и важности изискују врло много времена и готово сву умну снагу једног професора, н. пр. св. Писмо. Остају за другога по три или четири предмета. Немогући их све једнако обрађивати, професор ће из нужде изабрати један и бавити се њиме, а на друге ће се освртати само као узгред. С друге стране и ученици опазиће разлику у предавању једних и других, пак ће и сами прије времена почети пробирати, што ће равномјерному успјеху врло много сметати. Да би се дакле дала професорима могућност подједнако се усавршити у својим предметима, потребито је, да професора буде што више, да би на свакога дошло што мање предмета. И кад би Ваша Светост изволила умножити број професора, наишла би на велику тешкоћу, тим, што неби могла у близини својој наћи доста људи, спремљених за предстојеће им дјело. Заиста, одкуда узети професоре? Славне успомене сабор од године 1870. постарао се и зато и послао је четворицу људи у Русију, да се за професоре богословља спреме, али су исти, испунивши свој задатак, и вративши се кући — за своју одважност и засвједочени труд у својој цркви тако награђени, да не могу јамчити; *еда није који од глади умр'о*. Кад би сва четворица ступили на професорску дужност, у што сумњати имадем поуздана разлога, опет би већ по рескрипту мањкао још један, ако допустимо, да би за филологију славенску и грчку могли задобити уз примјерну награду дотичне професоре мјестне гимназије. Дужност моја као члана цркве, којој сте Ви први пастир, и жеља, да будући богословски завод буде имао све, што је за успјешан рад потребито, нукају ме, да упозорим Вашу Светост на то, да у нашем оностраном народу, који није особито богат ученим људима, особито по струци богословској, имаде ипак гђекоји, за кога се поуздано знати, или не без разлога предпостављати може, да би достојно заузимао катедру у богословском заводу. Живо сазнавајући потребу, да богословски завод повјери вјештим и способним силама, црквена власт треба

да употреби сва средства, којима би takove људе склонила, да то тежко бреме на се узму.

4.) За помоћна средства, без kojих сви више избројени услови не воде брзо и сигурно к истакнутој цјели, сматрам особито добро уређену библиотеку. Још за дуго до отворења самог завода требало би наименовати дотичне професоре и позвати их, да између осталих важних послова — као: израдеустава, правила — саставе и поднесу Вашој Светости списак књига, које имаду служити основом библиотеци; за тим да се те књиге *одмах* наруче, како би се до отворења завода добити и у пристојан ред поставити могле тако, да би се од самог почетка школског рада и професори и ђаци са истима без запреке користити могли. Ако неби дозначених у III § 108. највишег рескрипта 2.000 фор. доста било, могло би се апеловати на дарежљивост чланова цркве, особито манастира, којих би просвећени настојатељи без сумње врло радо на тако узвишену пјел што је више могуће допривијели.

Кад би се сви наведени увјети испунили, онда би за учевну страну завода учињено било доста, или боље рекућ све, што се у извјестним околностима учинити могло. Но завод тај имаде бити не само училиште, него и морално гадилиште српских младића.

Досадашњи а и сувремени нам живот цркве доказује, да црква више треба моралне него учене људе. У цркви нашој имаде и данас — учених — (колико их је који виндицирају себи тај атрибут!) — дочим важити за морална, као да не сачињава постулата за углед и уважање.

Да би се будући кандидати свештенства могли боље развијати према високом задатку, који им је означен, да би се проникли духом заједничког позива, упознали се изблиза, ободравали један другог на рад и ријечима и примјером, да би на посљедку религиозно-морални узгој лакше се вршио, потребито је да сви кандидати за време образовања једнаку судбу дјеле, т. ј. да живе, да се хране и раде заједно, потребито је *сјемениште*, а особито с обзиром на мјесто, гђе ће се завод отворити.

Кад се богословски завод устроји како треба, кад се скупе млађани раденици на том код нас новом пољу, кад заједнички ставе они руку за дјело, па кад проводници духовне пиће почну проносити по организму цркве чисту и свјежу храну, онда ће и црква се пробудити, разабрати и на ново синут свјетлошћу истине и науке. Добротворне посљедице ускренувшег хришћанства познати ће се на свима облицима нашег друштвеног живота, а над свим тим

лебдиће име Ваше Светости, као живи тумач садашности и сјајни спомен из прошлости.

Неима човјека, који неби желио, да си осигура спомен у свом народу. Као човјеку и Вама је својствена та жеља, а доброта божијег промисла пружила вам је прилику и показала средство, за које вам многи ваш савременик завидити може.

Ваша Светости! Дични спомен Вашег имена зависи од једног акта Ваше воље.

Опростите ми, Ваша Светости, што сам се усудио овим путем поднети Вам неке мисли, односеће се на уређење богословског завода. *Моја жеља није толико та, да обратим вашу пажњу на ово, што ја написах, колико да мојим поступком побудим друге искусније главе, да уређење будућег богословског завода пред јавношћу у претрес узму, од куда би, без сумње, велика корист по завод потекла*, једно: што би занимање цркве, засвједочено кроз органе јавности, и Вашу Светост поставило, да том дјелу поклоните нарочиту пажњу, а друго: што би се сравнењем разних мњења могло доћи до избора најбољег. Буде ли то, ја ћу бити веома радостан, да сам цјел своју постигао; у сваком пак случају остаје ми неопцењиво чувство задовољства, да сам испунио своју дужност, коју имадем на себи као члан србске православне цркве у очи тако важног за нашу покрајинску цркву догађаја.

У Задру 1 (13) Маја 1875 год.

Молећи себи и својима благослова Ваше Светости

Остајем Ваше Светости духовно чедо

Јован Ворота.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

„Глас Народа“ устаје јако против оног лакоумља, које се, на жалост, опажа међу нашом оностранском браћом у односу напуштања својих лепих народних обичаја, своје славе, цркве, свога имена и народности, којим се као нарочито иде на то, да се Срби претоне у туђе народе, да изгубе своје име и своју цркву, а тиме уједно и свој историчко-народни живот. Између осталог „Глас Народа“ вели: „Неможемо а да и овом приликом неискажемо, како је поред других зала, и ово једно од великих зала, шта раде Романи (Власи) од нас. Ови људи непрестано бургијаше у Панчеву, праве раздор међу Србима и зову оне, који неће свештеничку зараду да

WWW.FUNI.BS.RS
 плаћају, да пређу из србско-црквене општине у општину романску, те да там бајаги мање плаћају.

Не тамо, Срби браћо, ако се поносите именом српским, ако вам је још светиња српско косово наше, ако вас још тишти јаук сиротиње раје, ако су вам још миле гусле јаворове, те кад гуслар зајада о старом јаду нашем, оно вам лете сузе од туге и жалости, или вам попева о негдашњој лепој слави српској, а вама се круне сузе од милина и прси се ваше надимају, те ускликнете „тећ ће вода буд је текла, што је српска мајка рекла“. Не тамо, браћо, ако вам је свето крсно име ваше, ако вам је мило дивно коло српско, ако вам је жао лепе гозбе српске; не тамо ако хоћете да славите Божић и Ускрс, као што их славише дедови и очеви ваши; не тамо — јер кад после 20 година дође син или ћерка на гроб матери својој и закука, неће вас разумети мајка ваша, већ ће вам од гроба муклим гласом одговарати: „идите одавде! ви нисте маја деца! вас није српкиња родила, ви сте одмет — срећа вам се одметнула!“

Не тамо, браћо, ако се боите клетве материне! Не тамо ако имате образа, ако марите да вам се не рекне, да сте, подобно Исаву, за чинију сочива очевину продали, да сте за жуто дугме оца убили; јер то, што вам ошч нуде, не вреди више од жутог дугмета, а за то траже од вас да свог оца, сво српство, из ког сте поникли, убијете.

Шта ће и одкуда ће вам што више дати Романи? Или зар је ваша вера таква, да ко вам више плати, онога сте?! Хоћете ли онда, ако вам данас-сутра општина српска ојача, а романска (што мора бити) ако већа буде, на вас већи терет навали, хоћете ли се онда патраг вратити? И неће ли вас онда срамота бити да, као слепи миш, будете овда тица, онда миш?

Та ако вам је жао новца — у Назарене! Ко толико своју веру поштује да неће ради ње ни крајцару да потроши, тај вере и нема! Тај нек иде у Назарене, или баш ни у какву веру. Јер и Назарени, ако баш нешту готов новац одмах, то ишту данас помоћ у радњи, а сутра ће у новцу. Није назаренство нешто ново. Оно је одмах после Христа поникло, и читава је црква на тај начин своје приходе сабирала. Служитељи олтара живели су од олтара, т. ј. од оног, што им је народ добровољно давао; служило се и по гори и у пољу и у обичним домовима. Али кад се црква развила, кад се хришћана памножи, онда је обична кућа била мала, морала се већа зидати, а ту су већ морали сви понешто да-

вати, *плаћати*. Службу је у почетку служио и ко никакве спреме није имао, а кад се друштво намножило, онда нису хтели ма кога послушати, него тражише искусне у светоме писму и служби божијој, и тако постаде свештенство, које се испочетка од олтара хранило. Али доцније, кад су се потребе повећале, кад је и само друштво видело, да је та помоћ, коју оно пружа својим свештенослужитељима, врло мала насрам њихових кућевних потреба, а и непрактична по начину којим се издаје, — искрсну плаћање и веће давање у новцу. А ово би исто било и са садашњим Назаренима: и они би мало помало дошли до тога, до чега смо и ми сами, т. ј. до сјајнијих и већих храмова, свечаних и величанствених богомоља, па наравно и до већег давања и плаћања, само кад би се у садашњем времену могли да одрже као дружина. Но, брагодарећи пробуђеној човечанској свести, Назаренства нити има нити може бити у данашње доба. С тога нек се нико незаклања за њих. Јер ко хоће ма какву веру, тај мора и свештенику плаћати, почем ни једна вера није нити може бити без свештенства, а тиме уједно и без плаћања.“

Дар манастиру Велуђу.

Манастиру Велуђу у округу крушевачком приложио је побожан хришћанин Ђука Јегарић из Риђевштице два Октојиха по четири гласа, у вредности 180 гр. чар, а за спомен свом покојном сину Филипу.

На овом штедром дару побожног именованог приложника, поред усрдних молитава за дуг живот, срећу, здравље и напредак његовог дома, изјављујемо му јавну и топлу благодарност.

Уједно желимо, да се оваки частити побожни хришћани чешће с' прилозима сећају св. манастира.

НАМЕСНИК М. ВЕЛУЂА.

Мелентије.

Г. Г. протојерејима окружним и намесницима. Будите добри, те скупите наплату за „Сиона“ од цркава подручних вам. Пети је месец од ове године на измаку. Уредништво има до сад преко 150 дук. ц. трошкова, а није примило од предплате ни 40 дук. ц. Грехота ће бити да вашим оклевањем падне овај једини у целој српству духовни лист.

Уредништво.

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.